

közepéig viszonylag csekély bázisa volt a radikális magyar irredentának. A kisebbségek önszerveződését befolyásoló tényezők második nagy csoportját az új államok által biztosított politikai, gazdasági, kulturális jogok, s általában a többségi társadalomnak a kisebbségekhez való viszonyulása jelentette. Minthogy itt sem sikerült az első kisebbségi korszakban valódi áttörést, alkotmányos megoldásokat találni, ez a lehetőség is megmaradt az elvi alternatívák szintjén.

Pászán Zsolt

Parlamenti választás 2012: általános kontextus és távlatok

Parliamentary elections in 2012: general contexts and perspectives

The winner of the local elections held on summer 2012, that were said to ignore or at least conflict with the rule of law, the Social Liberal Union (USL) gain two-thirds majority in the Romanian Parliament. The seats in the legislative body have increased to nearly 600 due to not well-founded electoral system. The political pressure of EU institutions and the government of the United States has on the surface forced the incumbent coalition led by Victor Ponta and Crin Antonescu to respect the limits imposed by the democratic political system, but there is no satisfactory evidence that this is going to last long. The agreement on cohabitation signed with President Traian Basescu can guarantee cease-fire on one battlefield. However, this agreement is unsteady and also the relations with Crin Antonescu, characterized by anti-European and anti-Hungarian sentiment, can easily become strained, which could ruin the landslide victory on the legislative elections.

2012. december 9-én egy hosszú és a politikai szereplők, de főleg a társadalom számára kimerítő választási évtized zárult le. A 2002 és 2012 közötti időszakban 11 különféle voksolásra került sor, és itt nem vettük figyelembe, hogy a vizsgált időszak elején a helyhatósági és a parlamenti választások, illetve az elnökválasztások mindkét alkalommal kétfordulósak voltak.

Így elmondható, hogy Románia az elmúlt évtizedet permanens kampányban töltötte, melynek a közpolitikára, a gazdaságra, a politikai osztály minőségére, de általában véve az egész társadalomra gyakorolt hatása és következményei még hosszú ideig érezhetőek lesznek.

Ugyanakkor ez az időszak számos olyan tézis illuzórikus jellegére is rámutatott, melyek addig a politikai és közbeszéd axiómáinak számítottak. Ezek egyik legfontosabbika, a tisztán egyéni körzetes választásnak a politikai színvonal emelésében betöltött – egyesek szerint megkérdőjelezhetetlen és egyetlen üdvözítő – szerepe talán a december 9-i választás eredményeiben mutatta meg – közép-európai szinten megfontolandó – hamis voltát.

Ideiglenes kormányzás, népszavazás, politikai válság

A 2012. június 10-én megtartott helyhatósági választás kampánya és főleg eredménye rávilágított arra, hogy azok a pártok, szervezetek szerepeltek, szerepelhetnek eredményesen, melyek felismerték és kiaknázták a romániai társadalomban felhalmozódott, az elmúlt több mint 20 év alatt erköl-

csileg hiteltelenné vált politikai szereplőkkel szembeni gyűlöletet.¹ Ezt a hangulatot, mely az utóbbi időszakban jobban erősebben csökkenő részvételi arányokat eredményezett², csak tovább erősítette az Emil Boc demokrata-liberális (PDL) kormányfő által vezetett kormány gazdasági válságra adott nem mindig megalapozott és nem mindig megfelelően kommunikált lépéseinek sorozata.

A román társadalmat a gazdasági válság két szempontból érintette. Egyrészt volt a közvetlen hatás, Románia sem geopolitikai helyzete, sem gazdasági struktúrája miatt nem kerülhette el az egész EU-t sújtó gazdasági-pénzügyi válság következményeit, amit tovább súlyosbított, hogy az egymást követő kormányzatok a 2007–2013-as európai költségvetési időszak vége felé sem tudták elérni a 10 százalékos lehívási arányt!³

Ezen a helyzeten tovább rontott, hogy Románia aktív lakosságának jelentős része, egyes becslések több mint 3 millió fő az elmúlt évtizedben külföldön vállalt munkát, de az Európai Unió régi tagállamai közül a válság pontosan az elsősorban Spanyolországot és Olaszországot – sújtotta rendkívül erősen, ahol a többé-kevésbé tartósan munkát vállaló román állampolgárok koncentrációja magasabb volt.

Mivel az ezekben az országokban növekvő munkanélküliség elsősorban a migránsokat érintette, érinti, ez jelentősen csökkentette a hazaküldött és Románia pénzügyeiben rendkívül fontos szerepet játszó ösmértékét.⁴

A társadalomban így felgyülemlett feszültségek kiszülése elkerülhetetlen volt, már csak az időpontja és a mértéke volt kérdéses.

A Boc-kabinet, majd a kármentésre megalakított, kérészetű Ungureanu-kormány nem tudta megállítani a fő kormányzó szervezet, a Demok-

¹ Pászán Zsolt: Választások éve Romániában – általános kontextus és távlatok. In: Kisebbségkutatás, 21. évf., 2012, 2. szám 241–256. o.

² Kántor Zoltán – Pászán Zsolt: Kisebbségi képviselő Romániában a 2008-as választások után – Etnopolitikai modellek a gyakorlatban, Gondolat, 2009, 142 o. (<http://www.mtaki.hu/data/files/85.pdf>)

³ Absorbția fondurilor europene – Misiune Imposibilă – capital.ro, 2012. október 29 (<http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/absorbția-fondurilor-europene-misiune-imposibilă-173297.html>)

⁴ „Az elemzők szerint 2012 első felében a külföldön dolgozó románok által hazaküldött összegek képezték a fő finanszírozási forrást, ami azt jelenti, hogy a gazdaság még mindig ettől a tőkeáramlástól függ. Az itthon maradt rokonok a január–június időszakban 1,83 milliárd eurót kaptak, mely összeg több, mint az ugyanabban az időszakban az európai alapokból lehívott 1,32 milliárd euró és mint az alig 625 millió euró külföldi befektetés. Bár ez az összeg kisebb, mint a 2008-as év első felében érkezett 4 milliárd euró, a külföldön dolgozó románoktól érkező tőkebeáramlás továbbra is létfontosságú a gazdaság számára. (...)” – Economia, dependentă de banii trimiși de românii care lucrează în străinătate?, ziare.com, 2012. augusztus 21. (<http://www.ziare.com/banii/euro/economia-dependenta-de-banii-trimisi-de-romanii-care-lucreaza-in-strainatate-1185440>)

rata-Liberális Párt meredek zuhanását, de vezetői abban reménykedtek, ezt sikerül legalábbis fékezni. Végül ez egy egyelőre nehezen áttekinthető háttérmozgásokkal teli időszak után, illetve a zömmel a Szociáldemokrata Párt (PSD) tagjaiból létrehozott és az akkor kormányzó PDL oldalára átvált Nemzeti Szövetség Romániáért (UNPR) parlamenti frakciójának újbóli, ezúttal a PSD-ből, valamint a Nemzeti Liberális Párt (PNL) és a Konzervatív Párt (PC) által alkotott Jobbközép Szövetségből álló Szociál-Liberális Szövetséghez (USL) történt átállásával, illetve a PDL-es képviselők egy részének átszavazásával elvezetett az Ungureanu-kormány parlamenti megbuktatásához. A bizalmatlansági indítvány eredményeként felállt, Victor Ponta vezette ideiglenes kormányra hárult nemcsak az ország további vezetése, hanem a helyhatósági és a parlamenti választások előkészítése.⁵

A demokrata-liberálisok azt remélték, ellenzéki helyzetből, illetve az USL kormányzából fakadó – meglehetősen válságos helyzetben – elkerülhetetlen – kopása mellett javíthatnak a várható eredményükö. Ezen kívül megpróbálkoztak a politikai álcázás – Magyarországon is ismert – módszerével, vagyis a jelöltek pártazonosítóktól megfosztott, „független” címke, vagy újonnan létrehozott, helyi társadalmi szervezetek mögé rejtésével.⁶

Az USL pedig kitartott személyre irányuló kampánystratégiája mellett, nevezetesen ahelyett, hogy a kormányzati alternatívát mutatná meg, Traian Băsescu államfőt jelöli ki politikai nyilatkozatai fő célpontjává.

Megalapozott szociológiai felmérések hiányában nem lehet nagy biztonsággal megmondani, e kampányelemek milyen hatásfokkal működtek, de azt az eredmények alapján ki lehet jelteni, a jelentősebb politikai szerveződések egyike sem volt maradéktalanul elégedett, illetve teljesen elégedetlen.^{7 8}

Hatalmi átrendeződés: egyttélés, vagy totális hatalomátvétel?

Már az Ungureanu-kormány parlamenti megbuktatásakor tudni lehetett, olyan feszültségek vannak a román politikai életben belül, hogy csak a főszereplők nagy önuralma és együttműködési készsége esetén kerülhető el

⁵ Az eseményeket lásd bővebben: Pászán Zsolt i. m. 246–247. o.

⁶ A kampányról lásd bővebben: Pászán Zsolt i. m. 249. o.

⁷ A helyhatósági választás eredményeiről lásd bővebben: Pászán Zsolt i. m. 250. o.

⁸ Illyés Gergely – Székely István Gergely: A 2012-es romániai helyhatósági választások tanulságai. In: Kisebbségkutatás, 21. évf., 2012, 2. szám 257–283. o.

egy jelentős válság kirobbanása. Ez azonban minden politikai tényezőből hiányzott.

Az amúgy is zaklatott politikai életben bombaként robbant, hogy az amerikai *Nature* folyóirat június 18-án bizonyítékokkal alátámasztva azzal vádolta Victor Ponta kormányfőt, hogy a doktori disszertációját jelentős mértékben plagizálta.⁹

Ez annál is inkább kellemetlen volt a kormányfő számára, hogy már ideiglenes kormánya megalakításakor is kénytelen volt – hasonló okok miatt – lemondani egyes miniszterjelöltjeiről, sőt, az oktatási tárcát mintha átok sújtaná, az élére kinevezettek mindegyikéről az év folyamán hasonló információk kerültek napvilágra. A kormányfő jellemrajzához tartozik, hogy annak ellenére sem mondott le, hogy erre ígéretet tett¹⁰, illetve az őt elítélő összes független, vagy legalábbis szakmailag nehezen támadható fórum döntésével szemben azon egyetlen intézmény őt felmentő „ítéleté”-be kapaszkodott, illetve kapaszkodik, melyet éppen a róla szóló döntés napján oszlattak fel és állítottak össze újra a jelenlegi hatalomhoz hű emberekből és amely amúgy is a kormányfővel szemben nyilvánvalóan lojális oktatási miniszternek alárendelve működik.¹¹

Az USL már a helyhatósági választás kampányában is azt a taktikát választotta, hogy a politikai vitát a konkrét gazdasági, kormányzási kérdésekről a személyeskedés terepére irányítsa át. Erre több oka is volt. A legnyilvánvalóbb az, hogy kormányzati helyzetből nagyon nehezen tudott volna hitelesen kormányzati cselekvést követelni. Természetesen élt a már megszokott visszafelé, az előző kormányokra mutogatás eszközével, de erre jóval kevésbé támaszkodhatott a hatalomból, mint ellenzéki időszakában.

Egy másik ok az volt, hogy az USL politikusai ellenzéki szerepben sem voltak képesek igazán életképes szakmai alternatívát felmutatni a nem túl hatékonyan működő Boc-, illetve Ungureanu-kormányokkal szemben. Ez az alkalmassági deficit még nyilvánvalóbbá vált akkor, amikor a kijelölt

⁹ Quirin Schiermeier: Romanian prime minister accused of plagiarism – *Nature* (<http://www.nature.com/news/romanian-prime-minister-accused-of-plagiarism-1.10845>)

¹⁰ Victor Ponta kormányfő a spanyol *El País* napilapnak adott interjújában az újságíró kérdésére azt mondta, amennyiben plágiumnak minősítik a doktori dolgozatát, lemond, majd ezt ugyanott meg is erősítette. Forrás: Victor Ponta demisionează dacă se confirmă că a plagiat – *Romania International*, 2012. június 29. (<http://www.romaniainternational.com/politic/victor-ponta-demisioneaza-daca-se-va-confirma-ca-a-plagiat-95609>) Magyarul: Románia magyar szemmel – http://eres.blog.hu/2012/06/29/dontott_az_igazolasi_tanacs_ponta_plagizalt_folyamatos_frisulo

¹¹ A Victor Ponta plagizálási ügyével kapcsolatos kommentárok és cikkek gyűjteménye: Románia magyar szemmel – Ponta plagizált 2-13. (http://eres.blog.hu/2012/06/30/ponta_plagizalt_2_és_folytatásai)

miniszterek többsége semmilyen értékelhető teljesítményt nem mutatott fel a parlamenti választásig.

És végül nem hanyagolható el az a szempont sem, hogy az USL heterogén összetételét figyelembe véve fontos volt kerülni minden olyan kérdést, ahol a tagpártok között a valóságban meglévő, kisebb részben ideológiai, nagyobb részben csoport- és pártérdekbeli különbségek előtérbe kerülhetek volna és veszélyeztethették volna a szövetség egyben maradását.

Ilyen körülmények között tehát az USL vezetői számára lényeges volt, hogy a közbeszédet olyan témák uralják, melyek egyrészt elfedik a gyakorlati lépések hiányát, másrészt a kívánt irányba, vagyis a Demokrata-Liberális Párt (PDL) körül létrejött Igaz Romániáért Szövetség (ARD) ellen terelik a társadalom szintjén felgyülemlett, amúgy meglehetősen diffúz gyűlöletet.

Erre pedig Traian Băsescu elnök személye ígérkezett a legalkalmasabbnak. Egyrészt, mert habitusából adódóan nehezen fogja szó nélkül tűrni, ha provokálják, másodrészt, mert szintén habitusából adódóan hajlamos övön aluli támadásokra, melyeket ellenfelei könnyedén ellene fordíthatnak, „ártatlan áldozatok”-ként mutatkozva a közvélemény előtt, harmadsorban pedig azért, mert – főleg a Boc-kormányok idején – jelentős mértékben nevét adta a rendkívül népszerűtlen és fájdalmas megszorító lépésekhez, így megfelelő médiaháttérrel könnyű őt démonizálni. Itt említendő meg, hogy a négy fő televíziós hírsatorna – Antena3, România TV, Realitatea TV, B1 TV – közül az első kettő aktív USL-es politikus tulajdonában van, és a maradék kettőből is az az is a nagyobbik – Realitatea TV – az USL-hez köthető.¹²

Ennek megfelelően az USL helyhatósági kampánya is jelentős mértékben a Traian Băsescuval szembeni támadásokra összpontosított, és ez csak fokozódott a megnyert választás után.

Ezt szolgálta a Románia európai tanácsi üléseken való képviselétéről június közepén kirobbant vita is, amit az alkotmánybíróság Traian Băsescu javára döntött el, de az, ahogy Victor Ponta kormányfő – koalíciós társai tudtával és támogatásával – figyelmen kívül hagyta ezt a döntést, és gyakorlatilag mandátum nélkül utazott el Brüsszelbe, megmutatta, a jogállamiság intézményei milyen keveset jelentenek a jelenlegi román politikai elit fő képviselői számára.¹³ Különben ebből a konfliktusból is látszik,

¹² A sajtó és a politika viszonyáról: Mircea Marian: Este oficial: USL a cumpărat presa română. Ieftin! – *Evenimentul zilei*, 2012. október 23. (<http://www.evz.ro/detalii/stiri/EDITORIAL-LUL-EVZ-Este-oficial-USL-a-cumprat-presa-romn-1007035.html#ixzz2A7OAGCz4>) Magyarul: Hivatalos: Az USL megvette a román sajtót. Olcsón! – EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (<http://eurocom.wordpress.com/2012/10/24/hivatalos-az-usl-megvette-a-roman-sajtot-olcson/>)

¹³ Erről bővebben: Románia magyar szemmel — A Băsescu és Ponta közti csörte folytatódik (http://eres.blog.hu/2012/06/16/a_b_sescu_es_ponta_kozti_csorte_folytatodik)

menyire káros Románia politikai életére és végső soron egész társadalmi, gazdasági állapotára nézve az, hogy az elmúlt több mint két évtizedben a törvényalkotás, főleg az olyan alapvető fontosságú törvények, mint az alkotmány, a választási törvények, a két házszabály, hogy a gazdasági törvényekről már ne is beszéljünk, túlságosan perszonalifikáltak, a politika adott pillanatban erős emberei érdekeit és céljait szolgálták. És egyelőre nem mutatkoznak jelei annak, hogy ez jelentősen megváltozna.¹⁴

Ezzel párhuzamosan megindult a harc az igazságszolgáltatási szervek ellen is, hiszen az új hatalom számos tagja – Dan Voiculescu, Relu Fenechiu stb. – alanya folyamatban lévő büntetőügyeknek. Számukra a két év letöltendő börtönbüntetése ítélet Adrian Năstase volt szociáldemokrata (PSD) kormányfő sorsa meglehetősen rémületes távlatokat nyitott meg.¹⁵

Mindezek a tényezők elkerülhetetlenné, sőt, a hatalom számára kívánatosá tették a nyílt konfrontációt Traian Băsescu elnökkel, az egyetlen, aki – elméletileg – képes lenne alternatív hatalmi központként megjelenni.

Így került sor a parlament vezetőségének, a magyarországi ombudsmannak megfelelő nép ügyvédje szokásrendet, számos eljárási szabályt, törvényt megsértő, vagy legalábbis megerőszkoló leváltására, az alkotmánybírák megfenyegetésére, amelyek mind egyetlen irányba mutattak, Traian Băsescu hivatalból való felfüggesztésére.^{16 17}

És annak ellenére, hogy a július 29-én megtartott népszavazás – igaz, érvénytelenül – a társadalom szintjén meglévő erős Băsescu-ellenességként is értékelhető volt¹⁸, valójában több szempontból is gyengítette a kezdeményezőket.

¹⁴ Alex Avram: Cod roșu pentru România: Constituția trebuie schimbată – Ziare.com, 2012. június 16. (<http://www.ziare.com/politica/constitutie/cod-rosu-pentru-romania-constitutia-trebuie-schimbata-1173275>) Magyarul: Románia magyar szemmel – A Băsescu és Ponta közötti csörte folytatódik (http://eres.blog.hu/2012/06/16/a_b_sescu_es_ponta_kozti_csorte_folytatodik)

¹⁵ Irina Olteanu, Diana Robu: Năstase s-a împușcat – Ce urmează – Ziare.com, 2012. június 22. (<http://www.ziare.com/adrian-nastase/impuscat/adrian-nastase-a-incercat-sa-se-sinucida-s-a-impuscat-in-gat-live-1174219>) Magyarul: Románia magyar szemmel (http://eres.blog.hu/2012/06/21/adrian_n_stase_ongyilkossagi_kiserlete)

¹⁶ Irina Olteanu: Vineri se votează suspendarea lui Băsescu – Ultimele ore la Cotroceni? – Ziare.com, 2012. július 5. (<http://www.ziare.com/basescu/suspendare-basescu-traian-basescu-se-apara-in-parlament-live-1176903>) Magyarul: Románia magyar szemmel – Választások 2012 – USL-s „villámháború” 3. nap (http://eres.blog.hu/2012/07/05/valasztasok_2012_usl-s_villamhaboru_3_nap_folyamatosan_frissulo)

¹⁷ Az egész folyamatról szóló kommentárok és cikkek gyűjteménye: Románia magyar szemmel – Választások 2012 – USL-s „villámháború” 3-88. napok (http://eres.blog.hu/2012/07/05/valasztasok_2012_usl-s_villamhaboru_3_nap_folyamatosan_frissulo és folytatásai)

¹⁸ A népszavazás eredményéről és az azzal kapcsolatos véleményekről lásd: Románia magyar szemmel – Népszavazás (2012) (http://eres.blog.hu/2012/07/29/nepszavazas_2012_folyamatosan_frissulo); Népszavazás 2012 – Eredmények, kommentárok 07.29–08.04. (http://eres.blog.hu/2012/07/30/nepszavazas_2012_eredmenyek_kommentarok_folyamatosan_frissulo); Népsza-

Nemcsak azért, mert nem sikerült elérniük a kitűzött célt, Traian Băsescu leváltását és az egyre erősebb magyar- és Európa-ellenes hangokat megütő Crin Antonescu nemzeti liberális (PNL) pártelnök¹⁹ államfővé választását. Hanem azért is, mert az egész folyamat olyan megütközést keltett az Európai Unión belül, ami máig tartó bizalmi válságot okozott Románia mostani vezetésével szemben.^{20 21 22}

Állampány, áltémákkal és álligéretekkel

A népszavazás fésíkere, vagy félkudarca – attól függően, hogy honnan nézzük – jelentősen csökkentette az USL vezetőinek és közülük is elsősorban Victor Ponta önbizalmát. Paradox módon annak ellenére, hogy a legerősebb pártot, a PSD-t vezeti, az USL-t alkotó négy párt vezetői közül az ő helyzete a legkevésbé biztos. Míg vezetőtársai – legalábbis jelenleg – erős kézzel uralják pártjaikat, Victor Ponta több szempontból is sebezhető. Nemzetközi téren ő exponálta magát a leginkább a nyári Băsescu-ellenes akcióban, továbbra is a feje felett lebeg és bármikor elővehető

vazás 2012 – magyarellenés hangulatkeltés (http://eres.blog.hu/2012/07/31/nepszavazas_2012_magyarellenés_hangulatkeltes_folyamatosan_frissulo)

¹⁹ Egy példa a sok közül, Monika Krajnik: Antonescu: România va sta în picioare și nu în genunchi în fața partenerilor săi – adevarul.ro, 2012. július 13. (http://adevarul.ro/news/politica/antonescu-romania-sta-picioare-nu-genunchi-fata-partenerilor-sai-1_50ae70187c42d5a6639cb6d5/index.html#) Magyarul: Románia magyar szemmel – Választások 2012 – USL-s „villámháború”, 13. nap (http://eres.blog.hu/2012/07/15/valasztasok_2012_usl-s_villamhaboru_13_nap)

²⁰ Barroso urechează România – vezi reacțiile politicienilor români – Ziare.com, 2012. július 18. (<http://www.ziare.com/monica-macovei/europarlamentar/barroso-urecheaza-romania-vezi-reactiile-politicienilor-romani-1179418>) Magyarul: Választások 2012. – USL-s „villámháború”, 16. nap (http://eres.blog.hu/2012/07/18/valasztasok_2012_usl-s_villamhaboru_16_nap)

²¹ A német külpolitika véleményét ld: Michael Link: Poziția critică a Berlinului privind România a fost mai mult decât necesară. Ambasadorul la Berlin a fost CONVOCAT la guvern – romanialibera.ro, 2012. július 13. (<http://www.romanialibera.ro/actualitate/europa/interviu-michael-link-pozitia-critica-a-berlinului-privind-romania-a-fost-mai-mult-decat-necesara-ambasadorul-la-berlin-a-fost-convocat-la-guvern-270475.html>) Magyarul: Románia magyar szemmel – Választások 2012 – USL-s „villámháború”, 14. nap (http://eres.blog.hu/2012/07/16/valasztasok_2012_usl-s_villamhaboru_14_nap)

²² A Velencei Bizottság végleges jelentése megerősítette azokat a véleményeket, melyek szerint a folyamat törvénytörő és mindenekelőtt jogállamiságot sértő volt. Ld. Liviu Avram: Comisia de la Veneția: puciștii din iulie sunt vinovați pentru toate capetele de acuzare – adevarul.ro, 2012. december 17. (http://adevarul.ro/news/politica/comisia-venetia-pucistii-iulie-vinovatii-pentru-toate-capetele-acuzare-1_50cf3fe6596d7200910e140b/index.html#) Magyarul: Velencei Bizottság: minden vádpontban a júliusi puccsisták a bűnösök – EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (<http://eurocom.wordpress.com/2012/12/19/velencei-bizottsag-minden-vadpantban-a-juliusi-puccsistak-a-bunosok-adevarul/>)

a lágiium-ügy, és nem rendelkezik szilárd és mellette minden körülmények között kiálló támogatókkal a PSD-ben rendkívül befolyásos és a következő időkben egyre nagyobb formális és informális hatalmat szerző területi vezetőkkel, az úgynevezett „kiskirályok”-kal szemben.

Ezért kormányzati szinten folytatódott és a kormányzati tevékenységben tükröződött a korábban már említett elodázása minden olyan lépésnek, ami bármilyen módon kockáztathatta volna a felmérésekben és az USL vezetőiben várakozásként megjelent jelentős választási sikert.

Ez olyan kormányzati benuhátsággal járt, mely nem hogy nem javított a Boc-kormányok hibás lépéseiből származó működési zavarokon, de tovább mélyítette azokat.²³

A fő pártok, illetve pártszövetségek pedig láthatóan már csak kötelező feladatnak tekintették, hogy legalább papíron letegyenek valamilyen politikai programot²⁴ az asztalra, de annak megvalósítása, illetve megvalósíthatósága már kevésbé volt érdekes számukra, és ezért a kampány során nem is került sor pártvezetők vitájára, mindkét tábor gondosangyelve arra, hogy vezetői elsősorban csak a „baráti” médiában jelenjenek meg, illetve gondoskodtak olyan újabb és újabb botrányokról, melyek elterelhették a közvélemény figyelmét a pártok politikai ötlettelenségéről, valamint témát adhattak az egyre jobban bulvárosodó hírtévéknek.

Az USL kampányát a korábban már felvázolt Băsescu-ellenesség, illetve a nacionalista és populista felhangoktól sem mentes diskurzus jellemezte. Tekintettel arra, hogy a nyári népszavazási kaland után a felmérések a szövetség népszerűségvesztését mutatták, a zociál-liberálisok igyekeztek megfelelő táptalajt biztosítani a társadalom minden szintjén meglévő, politikai osztállyal szembeni heves elutasításának, és ezt gyűlöletté növelve

²³ Ezzel kapcsolatosan jó összefoglaló helyzetelemzés: Victor Rotariu: Boc-ul lui Ponta – Gândul, 2012. október 10. (<http://www.gandul.info/puterea-gandului/boc-ul-din-ponta-10183969>) Magyarul: Ponta Bocja – EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (<http://eurocom.wordpress.com/2012/10/11/ponta-bocja/>)

²⁴ A két nagy politikai szövetség, az USL és az ARD kormányprogramjainak összehasonlítását ld. Cristian Andrei, Clarice Dimu – PROGRAMELE DE GUVERNARE ALE USL ȘI ARD, față în față: care este prima măsură pe care o vor lua imediat după alegeri – Gândul, 2012. november 5. (<http://www.gandul.info/politica/programele-de-guvernare-ale-usl-si-ard-fata-in-fata-care-este-primam-masura-pe-care-o-vor-lua-imediat-dupa-alegeri-10277204>) Magyarul: Az USL és az ARD kormányprogramjai szemtől szembe: mi lesz az első lépésük, rögtön a választás után – EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (<http://eurocom.wordpress.com/2012/11/07/az-usl-es-az-ard-kormanyprogramjai-szemtol-szembe-mi-lesz-az-első-lepesuk-rogt-on-a-valasz-tas-utan/>); illetve a jobboldali szövetség, az ARD programjának jobboldali kritikáját ld. Grigore Cartianu: Populism de stânga-dreapta – Adevărul, 2012. szeptember 30. (http://adevarul.ro/news/societate/populism-stanga-dreapta-1_50a7b9ef7c42d5a6636a0c3f/index.html#) Magyarul: Bal-jobb populizmus – EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (<http://eurocom.wordpress.com/2012/09/30/bal-jobb-populizmus/>)

a politikai ellenfeleik ellen irányítani, és minden eszközzel erőt és megbízhatóságot akart sugározni.²⁵

A nacionalista diskurzusban – akárcsak az európai intézmények, vagy az amerikai adminisztráció elleniben – egyfajta sajátos munkamegosztás volt megfigyelhető az USL fő vezetői között. Míg Victor Ponta kormányfő igyekezett megszerezni a nyugati partnerek jóindulatát, vagy legalábbis távolmaradását a belpolitikai fejleményektől, Crin Antonescu hevesen vitatta ezen intézmények jogát arra, hogy állást foglaljanak olyan kérdésekben, mint a jogállamiság, a törvények, az Európai Unióban elfogadott normák érvényesülése Romániában.

Ugyanez volt tapasztalható a magyar–román kérdésben, ahol Victor Ponta – néhány Magyarországon, illetve Orbán Viktor elleni oldalszúrástól eltekintve – nyitottnak mutatkozott az esetleges együttműködésre, sőt többször is állást foglalt amellett, hogy a magyar közösségnek képviselttel kell rendelkeznie a parlamentben. Ezzel szemben a „rossz rendő” szerepét Crin Antonescu, illetve a kormányzat²⁶ és a közigazgatás alacsonyabb szintjei vették át.²⁷ Így például a kampányban kiemelt szerepe volt Codrin Munteanunak²⁸, akinek a magyar, illetve székely jelképekkel, az anyanyelvű feliratokkal és egyéb identitást jelző szimbólumokkal szembeni harca az egész kampány végig kísérte. De nemcsak a Székelyföldön voltak gondok²⁹, hanem más magyarlakta településeken is hirtelen fontossá váltak régen elfeledett, a magyar–román kapcsolatot feszültté tevő ter-

²⁵ Jellemző volt, hogy míg az USL 2012. október 17-én, nem véletlenül az EPP bukaresti kongresszusával egyidejűleg 60.000 hívét gyűjtötte össze a bukaresti Nemzeti Arénában, nagy médiamegjelenéssel, addig az ARD a bukaresti operaházban mutatta be jelöltjeit néhány száz ember előtt, szinte illegálisban.

²⁶ A Pénzügyminisztérium levelezőrendszerén keresztül egy magyarellenes kijelentéseiről híressé vált Dinu C. Giurescu történésznek tulajdonított felhívást terjesztettek, amiben a magyarok elleni fellépésre szólították fel a románokat. Giurescu tagadta, hogy ő lenne a szerző. Bővebben: Kormány-email: leckéztessük meg a magyarokat! – Új Magyar Szó online, 2012. november 13. (<http://www.maszol.ro/index.php/belfold/5002-nacionalista-kampany-miniszteriumi-e-mailekben>)

²⁷ A bannerek háborúja nem ért véget – e-Népújság.ro, 2012. november 16. (<http://www.e-nepujasag.ro/op/article/bannerek-h%C3%A1bor%C3%BAja-nem-%C3%A9rt-v%C3%A9get>)

²⁸ Grama (PSD): „Este obligatoriu ca de acum înainte să fie o regulă și un principiu” ca prefectul județului Covasna să fie român – Gândul, 2012. november 14. (<http://www.gandul.info/politica/grama-psd-este-obligatoriu-ca-de-acum-inainte-sa-fie-o-regula-si-un-principiu-ca-prefectul-judetului-covasna-sa-fie-roman-10320340>) Magyarul: Grama (PSD): „Mostantól kezdve kötelező szabály és elv kell legyen”, hogy Kovászna megye főispánja román – EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (<http://eurocom.wordpress.com/2012/11/18/grama-psd-mostantol-kezdve-kotelezo-szabaly-es-elv-kell-legyen-hogy-kovaszna-megye-foispanja-roman-gandul/>)

²⁹ A prefektus kérjen bocsánatot (Kétezen tüntettek Sepsiszentgyörgyön) – Háromszék, 2012. november 9. (http://www.3szek.ro/load/cikk/54581/a_prefektus_kerjen_bocsanatot_ketезen_tuntettek_sepsiszentgyorgyon)

vek³⁰, vagy indítottak újra megalapozatlan támadásokat magyarok számára fontos jelképek ellen.³¹

Az USL stratégiáját nagymértékben elősegítette az ARD zavart útke- resése és ötletelensége. Az USL-t már 2011. február 5-én létrehozták, így bőven volt ideje gyökeret eresztetni a közvélemény tudatában, alkotóelemei pedig már korábban is megfelelő ismertséggel rendelkeztek. Az ARD ezzel szemben csak 2012. augusztus 30-án jött létre, és már megalakításakor is nyilvánvaló volt, hogy kármentés az egyetlen célja, létrehozáselőzve előz- te meg semmilyen lényegi vita és önvizsgálat a jobboldalon.

Ha szűken a tényeket vesszük alapul, akkor Mihai Răzvan Ungureanu volt miniszterelnök 2012 júliusában létrehozta a Jobbközép Polgári Kezde- ményezést (ICCD), melynek bevallott célja a jobboldali pártok és szerveze- tek egyesítése volt a választások előtt. Valójában a PDL és Traian Băsescu úgy számoltak, hogy a magát a megszorítások időszakában nem exponáló, ezért tiszta lappal induló Ungureanu képes lesz a jobboldali választókkal feledtetni a korábbi sérelmeket, ugyanakkor elég hitelesnek és elhivatottnak tud majd mutatkozni ahhoz, hogy valódi mozgósító erőként hasson.

Ebben őket megerősítette az, hogy az elnök és a PDL által meghirde- tett bojkottnak tudták be az államfő leváltására kiírt népszavazás érvényte- lenítését, és ennek alapján azt feltételezték, hogy a júliusi voksoláson meg nem jelent, a teljes választói réteg több mint felét jelentő tömegben van elég potenciális szavazó, akikkel megszoríthatják a zociál-liberális szö- vetséget, vagy legalább Traian Băsescu számára biztosíthatnak elég moz- gásteret ahhoz, hogy a választás utáni esetleges kulisszák mögötti egyez- tetésekkel mégiscsak létre tudjon hozni valamilyen jobboldali központú – jelen esetben ez alatt a PDL értendő – kormányzást.

Csakhogy ezekben a számításokba számos helyen hiba csúszott.

Egyrészt most mutatkozott meg az elméleti, ideológiai műhelymun- ka hiánya, ugyanis az elmúlt évtizedek haszonelvű politizálásai elsorvasz- tottak bármiféle vitát, melyek most megalapozhattak volna egy jobboldali gazdasági és közpolitikai ajánlatot. A politikai jobboldal Demokrata Libe- rális Párt (PDL) általi eluralása és ebből következő monopolizálása elszívta a levegőt minden esetleges versenytárstól. Ez annak ellenére volt így, hogy maga elsősorban egy konjunkturálisan, a jobboldalon keletkezett űrt betöltő

³⁰ Szatmárnémeti: román zászlórúdállítás százvezekért – Krónika, 2012. november 5. (<http://www.kronika.ro/index.php?action=open&res=68772>)

³¹ Cimitirul Central Cluj devine muzeul minorităţii maghiare – Cotidianul, 2012. november 5. (<http://www.cotidianul.ro/cimitirul-central-cluj-devine-muzeul-minoritatii-maghiare-198892/>) Magyarul: A Kolozsvári Központi Temető a magyar kisebbség múzeumává válik – EuroCom – Romániai Sajtófigyelő (<http://eurocom.wordpress.com/2012/11/07/a-kolozsvari-kozponti-teme-to-a-magyar-kisebbsseg-muzeumava-valik/>)

baloldali párt volt, és jelentős mértékben, vezető politikusain és főleg a má- sodik, harmadik vonalbeliekén keresztül az is maradt, és így a jobboldali választók mindig is némi fenntartással kezelték. Ennek bizonyítéka, hogy a magát szintén a jobboionáló pozicionáló Nemzeti Liberális Párt (PNL) a hagyományosan általában inkább a jobboldalra szavazó erdélyi megyék- ben mindig jelentős eredményeket tudott elérni a PDL mellett is.

Így amikor egy fenyegető USL-es kétharmaddal szemben össze kel- lett volna fogni, és lelkesíteni kellett volna a politikai jobboldalt, nem volt kivel.

Volt egy demoralizált PDL, mely már a helyhatósági választáson is a legtöbb esetben független, vagy néhány héttel a választás előtt létrehozott „civil” egyesületek álcája mögé bújó képviselőket indított, gondosan kerül- ve a pártot jellemző színt és jelképeket. És ezen kívül még néhány kisebb szervezet, melyekről vagy nem hallott senki, mint például Mihail Neamțu Új Köztársaság Pártja (PNR), Adrian Papahagi Kereszténydemokrata Ala- pítványa (FCD), vagy már régóta és tartósan a futottak még kategóriába tartoznak, nevezetesen az Aurelian Pavelescu által vezetett Keresztényde- mokrata Nemzeti Parasztpárt (PNȚCD).

Az ügy komolyságát jelzi, hogy a végül létrejövő Igaz Románia Szö- vetséget (ARD) végül csak három szervezet, a PDL, a PNȚCD és egy erre a célra a tetszhalál állapotából feltámasztott és Mihai Răzvan Ungu- reanu platformjává változtatott Polgári Erő Párt (PFC) hozta létre, mert a PNR-nek nyilvántartásba vételi gondjai támadtak, a PFC-t pedig végül már nem vett az ARD kampánystábjá úgy ítélte meg, úgynevezett pozitív kampánnyal, vagyis a kormányzati szerepben végrehajtani kívánt lépések ismertetésével sikerül a mérsékelt közép számára elfogadható alternatívát mutatni a negatív kampányt erőltető USL-lel szemben, illetve sikerül meg- mozgatni az utóbbi választásokról rendre elmaradó választójoggal rendel- kezőket.

Ez az elgondolás két okból nem vezethetett eredményre: az ARD PDL-es „arcai” zömmel olyan politikusok voltak, akik a megszorítások idején is vezető tisztségekben voltak, tehát nehezen tudtak eredményesen érvelni újabb kormányzati terveik mellett. A másik ok az, hogy az ARD többi tagpártjának képviselői nem voltak képesek sem elfelejteni, sem a közvéleménnyel elfeledtetni, hogy a felmérések szerint nagyon kicsi a va- lószínűsége annak, hogy mindannak, amit mondanak, van esélye megvaló- sulni. Márpedig a mentális gátlás miatt az ARD-s politikusok megnyilvá- nulásai erőtlenné látszottak és mint később az eredmények megmutatták, annak is bizonyultak.

A választási törvények által előírt többpárti tévés vitaműsorok pedig rendre az USL-es tábor szándékai szerint alakultak, hiszen a műsorveze-

tők nyilvánvaló részrehajlása mellett érdemi vita helyett nagyon gyakran alpári veszekedésekké fajultak. A választás napjának közeledtével a felmérések azt mutatták, hogy az ARD-nek nemcsak a bizonytalanokat, a lábens jobboldali szavazókat nem sikerült meggyőznie, de még az aktívakat sem, hiszen a közvélemény-kutatásokban rosszabb az eredménye, mint a PDL-nek.³² Végül, látva a jobboldali szövetség benuhátságát és tehetetlenségét, Traian Băsescu is szerepet vállalt a kampányban, de nem túl ihletett nyilatkozatai inkább az USL-t segítették, mint az ARD-t.

A román pártok közül végül a helyhatósági választás viszonylagos meglepetését okozó Nép Pártja – Dan Diaconescu (PP-DD) csatlakozott az USL botrányra, illetve gyűlöletkeltésre épülő kampányához, és a névadó elnöke tulajdonában lévő, rendkívül alacsony színvonalú, de a képzetlenebb rétegek sorában viszonylag nagy nézettséget produkáló OTV nyújtotta médiafelületet felhasználva a populista kampányolás egyik iskolapéldáját mutatta.³³

A 2012-es parlamenti választáson elinduló magyar szervezetek, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) és az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) kampányai mutatnak bizonyos hasonlóságot a román pártokéival, de vannak alapvető különbségek is.

A régi és az új szervezet társadalmi beágyazódottsága közötti különbség a magyar szervezetek esetében még nyilvánvalóbb, hiszen egy több mint húsz éve működő, az erdélyi magyar közösség szinte minden – szakmai, társadalmi, gazdasági, közigazgatási, politikai stb. – szintjét behálózó Góliát mérkőzött meg egy 2011 második felében létrehozott, ellenfele pénzügyi, média- és egyéb forrásainak töredékével rendelkező Dáviddal. A Magyar Polgári Párt nem indulása, illetve a kampány vége felé mutatott helyezkedése az erdélyi magyar politikai élet következő időszakára nézve jelentős és választ igénylő kérdéseket vet fel.³⁴

Bár a román pártok között zajló kampánynál jóval civilizáltabb és mérsékeltebb volt³⁵, az RMDSZ–EMNP csata sem volt mentes az övön

³² Blaga: „PDL stă mai bine în sondaje decât ARD” – Sabina Fati interjúja Vasile Blaga PDL-elnökkel, România liberă, 2012. november 26. (<http://www.romanalibera.ro/opinii/interviuri/blaga-pdl-sta-mai-bine-in-sondaje-decat-ard-285186.html>)

³³ Az Oltchim vegyipari kombinát kudarcba fulladt privatizálási kísérlete a populista politizálás minden elemét felvonultatta. Erről bővebben: Románia magyar szemmel – Választások 2012 – Az Oltchim-ügy (http://eres.blog.hu/2012/09/25/valasztasok_2012_az_oltchim-ugy)

³⁴ Kuti János: Bejutni mindenáron! – Háromszék, 2012. október 29. (http://www.3szek.ro/load/cikk/54231/bejutni_mindenaron_a_mult_het)

³⁵ Például egy úgynevezett választási kódex aláírására is történt kísérlet, amiből aztán – kölcsönös egymásra mutogatás mellett – nem lett semmi. A kódextervezet lásd itt: Választási etikai kódex aláírását javasolja Korodi Attila és Tanczos Barna – erdely.ma, 2012. november 2.

aluli támadásoktól³⁶, vagy a negatív jelenségektől, akár a jelképhasználattal kapcsolatos vitát említjük az egyik részről, akár az alternatív küszöbre vonatkozó tudatos félrevezetéseket – hogy ne nevezzük hazugságoknak őket! – a másik részről.

Az RMDSZ kampányát eleinte a rutinszerűség és az ellenfél lebecsülése jellemezte, amit nagymértékben az magyaráz, hogy parlamenti választásokon eddig sohasem kényszerült a közönségen belül igazi versenyhelyzetbe. A kampány vége felé ezt felváltotta a pánik, amit nem a parlamentbe nem kerülés veszélye okozott, hiszen ezt az RMDSZ által éppen e célból elfogadtatott alternatív küszöb biztosította volna, hanem sokkal inkább az, hogy egy ilyenfajta bejutás annak az – amúgy több szempontból is vitatható – állításnak a fenntarthatóságát kérdőjelezte volna meg, hogy az RMDSZ valóban képviseli még a romániai magyar közösséget, ugyanis ami az EMNP esetében sikernek számított volna, az RMDSZ számára egyértelmű kudarcot jelentett volna.³⁷

Az EMNP az esélytelenek, vagy finomabban fogalmazva, a hosszú távra készülő kezdő nyugalmával és éppenséggel derűjével folytathatta kampányát, és míg az RMDSZ elsősorban a közösségi jogok terén elért eredmények megtartását hangsúlyozta, illetve a „román kártyát” elővéve a nacionalizmus elszabadulásának veszélyével kampányolt, addig az EMNP túllépett ezen a szinten, és kampánya középpontjába Románia föderalizálását helyezte, amihez elkerülhetetlennek, sőt kívánatosnak tartja a román közösség megnyerését, meggyőzését és részvételét is.³⁸

Eredmények és következmények

Szigorúan a számokat tekintve, a választói jegyzékekben szereplő 18.423.066 választóból 7.694.180, vagyis a 41,76 százaléka ment el szavazni.³⁹

(http://www.erdely.ma/kozeletunk.php?id=129802&cim=valasztasi_etikai_kodex_alairasat_javasolja_korodi_attila_es_tanczos_barna)

³⁶ Szilágyi Zsolt: állítsák le a megfélemlítő akciókat! – erdely.ma, 2012. november 1. (http://www.erdely.ma/kozeletunk.php?id=129759&cim=szilagyi_zsolt_allitsak_le_a_megfelemliito_akciokat)

³⁷ Az RMDSZ parlamenti választási programja (<http://rmdsz.eu/uploads/news/attachements/Parl%20valaszt%20program%20000-.pdf>)

³⁸ Erről bővebben például itt: Jövőt Erdélyben – választási program (http://www.neppart.eu/parlament2012/jovot_erdelyben.html)

³⁹ <http://www.becparlamentare2012.ro/A-DOCUMENTE/Rezultate%20partiale/Rezultate%20provizorii.pdf>

Az USL 273 képviselői és 122 szenátori mandátummal mindkét házban egyedül is megszerezte a kétharmadot.

Az ARD 56 (13,59%), illetve 24 (13,64%) mandátummal, a PP-DD 47 (11,41%), illetve 21 (11,93), az RMDSZ pedig 18 (4,37), illetve 9 (5,11) mandátummal rendelkezik.⁴⁰

Ha az eredményekből levonható tanulságokat nézzük, akkor két következtetés azonnal adódik: 1. a tisztán egyéni körzetes, sőt egyfordulós választás nemcsak Romániában, de egész Közép-Kelet-Európában a demokráciára nézve katasztrofális eredményekkel járhat; 2. le kell számolni azzal a mítosszal, hogy az egyéni körzetes választás a politikai élet valamilyen megtisztulását, megújulását, a közösséggel való jobb kapcsolattartást eredményezhet.

Ha az első állítást nézzük, akkor az eredmények birtokában most már biztosan állíthatjuk, hogy amennyiben a PDL-nek nem sikerült volna az Alkotmánybíróság segítségével megtorpedózni az USL próbálkozását a tisztán egyéni körzetes választás bevezetésére, akkor ma egyetlen képviselőjük sem ülne a parlamentben és az USL-eseken kívül csak az RMDSZ rendelkezne még néhány mandátummal. Persze nem szabad elfelejteni, hogy amikor még népszerűségük csúcsán voltak, a PDL és Traian Băsescu pontosan e változatnak voltak a harcos támogatói.⁴¹

A második állítást támasztja alá, hogy mind a pártok jelöltállításakor, mind a választási eredményekben nem mutatható ki közvetlen kapcsolat és ok-okozati összefüggés a bejutott jelöltek szakmai, politikai, esetleg erkölcsi minősége és választási eredményességük között.

A 2012-es parlamenti választásból leszűrhető másik tanulság az, hogy a társadalmon belül rendkívül nagy feszültségek halmozódtak fel. Az USL a nyár folyamán megcsappant előnyét az ARD-vel szemben pont azzal szerezte vissza, hogy a kampányban erre játszott rá, és elmondható, hogy azok a pártok voltak eredményesek, melyek éltek e feszültség manipulálásával. Ez nem csak az USL-re, hanem a PP-DD-re és némileg az RMDSZ-re is érvényes. Márpedig az USL választási programjából semmiképpen sem derült ki, miképpen kívánja e feszültséget csökkenteni, és milyen megoldásai vannak egy esetleges társadalmi robbanás elkerülésére.

Az RMDSZ-t a mostani eredmény arra kell figyelmeztesse, hogy az 1992-es választások óta folyamatosan csökkenő választói bázisát tekintve

⁴⁰ http://hu.wikipedia.org/wiki/2012-es_rom%C3%A1niai_parlamenti_v%C3%A1laszt%C3%A1sok#cite_note-21

⁴¹ Úgy tűnik, Victor Ponta képes mások hibájából is tanulni, hiszen a számára – is – kétharmados parlamenti képviselőlet biztosító parlamenti választás után bejelentette szándékát a listás választási rendszerhez való visszatérésre: Ponta: vissza kell térni a listás választási rendszerhez – Transindex, 2012. december 28. (<http://itthon.transindex.ro/?hir=31676>)

felélte minden tartalékát. Az is látható, hogy a jelenlegi politikai kínálat mellett ez a bázis az újabb szereplők (EMNP és részben és feltételesen az MPP) megjelenésével sem bővült számottevően, és ennek okai tudományos, szakmai feltárása elkerülhetetlen és elengedhetetlen! Ugyanakkor ezt a fajta párbeszédet nehezíti, ha nem éppen ellehetetleníti olyan csontvázak kihullása a szekrényből, mint az USL és az RMDSZ között 2012. október 1-jén(!) aláírt titkos megállapodás, amit Kelemen Hunor RMDSZ-elnök csak 2013. januárjának első napjaiban hozott nyilvánosságra, és csak azután, hogy az egyik aláíró, Crin Antonescu azt megszellejtette!^{42 43}

Mint minden választást követő évben, a pártoknak 2013-ban mérleget kell vonniuk, és még a győzteseknek is rendezniük kell soraikat, mert 2013 nem lesz az előzőnél sokkal könnyebb év. Romániának több mint 5 milliárd eurót kell visszafizetnie az IMF-nek, és ehhez a Ponta-kormánynak máris kellemetlen lépéseket kellett bejelentenie.⁴⁴

Szintén nem ígérkezik könnyűnek abból a szempontból sem, hogy a kormányfő nagyszabású közjogi terveket dédelget, ezek között szerepel az alkotmány módosítása és a régiók hatásköreinek bővítése, átalakítása. És mivel az alkotmány módosítását népszavazással kell érvényesíteni, úgy tűnik, ez az év sem lesz teljesen kampánymentes. Ami meglehet, hogy nem lesz egyszerű rutineljárás, tekintettel arra, hogy még nem ismeretes az elnöki, a parlamenti, az alkotmánybírói hatáskörök módosításának tartalma, és ez akár újabb viták forrása is lehet az USL-en belül (is!).

Továbbá véget ért az ideiglenes kormányzás által még megengedett/eltúrt alibizés, most már ugyanis meg kell kezdeni a valódi kormányzást, tisztázni kell, hogy valójában milyen politikát kíván folytatni a kabinet, főleg a gazdaság terén, és ez valószínűleg egyre jobban felszínre hozza majd mind az USL pártjai közötti, mind a pártokon belüli törésvonalakat is.

Tehát a kétharmados parlamenti hatalom ellenére a romániai politikai színpad korántsem annyira stabil, amilyennek tűnik, és könnyen meglehet, hogy Victor Pontának nehéz lesz négy éven keresztül megőriznie a kormányfői tisztségét. Legalábbis a jelenlegi politikai konfigurációban!

⁴² Nyilvános az RMDSZ–USL-paktum – Krónika, 2013. január 3. (<http://www.kronika.ro/index.php?action=open&res=70290>)

⁴³ Az EMNP politikusai szerint, az RMDSZ nem hozta nyilvánosságra az egész RMDSZ–USL megállapodást. Forrás: Hamis a közzétett USL–RMDSZ-megállapodás – manna.ro, 2013. január 5. (<http://manna.ro/porta/hamis-a-kozzettet-usl-rmdsz-megallapodas-2013-01-05.html>)

⁴⁴ Csak a választások után merte bejelenteni a megszorítások folytatását a Ponta-kormány – Krónika, 2012. december 13. (<http://www.kronika.ro/index.php?action=open&res=69885>)